

paču — lat. pecus, goveda iz korenike: pač, ligare, got. faihu, novonemško: Vieh, dalje litovski bandà, grex, iz korenike: band, ligare, hrv.-srbsko jato, Kriegsschaar in pa: Vogelschaar, iz: jeti, fesseln, binden, fangen, nemško: kitte, Schaar von Feldhühnern iz kitten = verbinden, slov. kita, fasciculus, Bündel, ruski kita, ligamen, sansk. kit, ligare, zvezati. Ker se za vezanje rabi zvrž, zato tudi kita, kitica, ramus, veja, in tudi drevo: vrba utegne pomenjati drevo, čijega veje se rabijo za vrvenje, vrbenje; primeri nemški: die Wide, novonemški: Weide, iz vidan = vindun = binden, viti, vezati. Premaganje sovražnika pa se je dovršilo z vezanjem nog in rok, zato lat. vincire, vezati, vincere, zmagati, victor, obladavec po pravem: veznik. *)

Snubač, vrvnik, vrbnik pa je nevesto tudi spraval pod oblast moža, ki je bila pri starih Slovanih neobmejena; ona je postala: sonpronga, sôprôga, od prežti, pregati, die Mitgespannte**), primeri: lat. conjux za conjungs iz: conjungere, verbinden, jugum, igo, Joch, jumentum, za: jugmentum, das Jochvieh, tedaj mu je tudi iz tega stališča pristajalo ime: snobač, vrvnik, ligator.

Naj povzamemo tedaj katerogod stališče, iz vsakega se izpričuje naša razlaga besed: snubač, vrvnik, vrbnik iz korenik: snu, vr, binden, winden, vezati, k koreniki snu še primeri staro-škandinavsko: snua, vertere, torquere, toraj sopet pomen vijenja, vezanja, des Bindens, Windens.

Tako nam jezikoslovje tudi pomaga spoznavati staroslovenske pravne običaje.

Mnogovrstne novice.

Primerjanje davkov pri nas in drugej.

Hišni gospodar, čegar hiša 20.000 frankov na leto najemščine donša, plačuje zato davka na Nemškem 2000 fr., v Avstriji 6300 fr., na Angleškem 530 fr., na Laškem 4254 fr., na Francoskem 1037 fr. — Kmetijstvo, ktero na leto 20.000 fr. čistega dohodka donša, plačuje davka na Nemškem 2000 fr., v Avstriji 3560 fr., na Angleškem 530 fr., na Laškem 5000 fr., na Francoskem 1800. — Fabrikant, kateremu fabrika 20.000 fr. na leto donša, plačuje od nje davka na Nemškem 1860 fr., v Avstriji 2390 fr., na Angleškem 2642 fr., na Laškem 2025 fr., na Francoskem 460 fr. Bankir, kateri si 20.000 fr. na leto pridobi, plača od tega davkov: na Nemškem 1620 fr., v Avstriji 2390 fr., na Angleškem 988 fr., na Laškem 3873 fr., na Francoskem 1266 frankov.

Za 20 milijonov novih državnih bankovcev

po 5 gold. se dela zdaj v državni dunajski tiskarnici. Al s temi se neki — tako pravijo — ne bode pomnožilo število državnih bankovcev, ker ti novi bankovci bodo nadomestili le staro že cunjasto blagó.

*) Primeri še nemški bändigem iz „band“.

*) Pri Rusinih in tudi Slovencih kraj Mure je še navada, da nevesti, predno prvo noč po poroki spat gré, predložijo uzdo iz korenike: vez, in jej okoli vrata denejo homot v znamenje, da je postala „soproga“, — vprežena in da tedaj mora z možem skupno voziti in vlačiti butaro zakonskega stana. Na vezanje nevest kaže tudi Nestor pisaje: „umikahu ženy sobje“. Korenika: мѣк, pa znači vezati, zato Miklošič srbsk. zamka, laqueus prav dobro izvaja iz te korenike.

Podučne stvari.

Telovadno in boriteljsko imenoslovje.

Sestavil Ivan Z. Vesely, načelnik „Sokola“ ljubljanskega.

(Dalje.)

V.

Vierreihe, čveterostop.
Verlockeu, zvačiti.
Verlockung, zvačilo.
Versorgen, shraniti (sabljo).
Vollgiren, skakati (na konja).
Vollgirtisch, skakalna miza.
Vorarm, predlaktje.
Vorbeugen, prikloniti se.
Vorbeugung, priklon.
Vorderarm, predlaktje.
Vorderpausche, sprednja roča.
Vorhalten, nastaviti.

Vorhieb, predsek.
Vorlings, naprej.
Vormann, sprednik.
Vorneigen, predkloniti se.
Vordermann, sprednik.
Vorschieben, predsuniti.
Vorschweben, predplati.
Vorschwung, predkolebljej.
Vorsprung, predskok.
Vorstoss, predbod.
Vorturner, predtelovadec.
Vorwärts! naprej

W.

Wage, vaga.
Wageliegen, ravno ležati.
Wagewechsel, menjava vage.
Wagschwebe, vznos prednožin.
Wälzen sich, valjati se.
Wechselarmig, menjorameno.
Wechselbeinig, menjonožno.
Wechselhändig, menjoročno.
Wechselhang, vesa premenljiva.
Wechseln, menjati.
Wechselschultrig, menjoplečen.
Wechselseitig, obojstranski.
Weg, pot.
Wehren, braniti.
Weithochsprung, skok daleko-visoki.
Weitspringen, skakati daleko.
Weitsprung, skok na daleč.
Weittiefsprung, skok daleko-globoki.
Wellaufschwung, vshit s kolom.
Welle, kolo.
Wende, obrta.
Wende mit Drehung, obrta z obratom.

Wendeabsitz, odsed z obrto.
Wendeabsitzen, odsesti z obrto.
Wendeauffensprung, skok ópični z obrto.
Wendeaufsitz, nased z obrto.
Wendeaufsitzten, nasesti z obrto.
Wendekehre, obrta z okretom.
Wenden, obračati.
Wendeschwung, kolebljej z obrto.
Wettlauf, tek za stavo.
Wettlaufen, teči za stavo.
Wettkampf, borba za stavo.
Wettkämpfer, boritelj za stavo.
Winden, motati.
Winkelpippen, kolebati v oglu.
Winkelbewegen, premik z oglom.
Winkelfinte, lest oglova.
Wippen, kolebati.
Wipphandeln, ročkovati s kolebljejem.
Werfen, metati.
Wurf, mét.
Wurfspiess, kopje.

Dopisi.

Iz Podrage 5. nov. — ? — Pač res se čudne reči godé v naši Avstriji! — Pretekli mesec so nam „Novice“ vsaki teden prinašale kako veselo novico za naš narod, in komaj že smo pričakovali 44. lista, nadjaje se, da v njem bomo brali spravo dognano s Čehoslovani. Al kako smo se zmotili! Zgodilo se je ravno nasprotno. Padel je tedaj Hohenwart s svojimi soministri z vsem svojim prizadetjem za spravo in mir med avstrijskimi narodi! Kakor mora vsacega pravega prijatelja Avstrije to v srce zaboleti, tako zaboletelo je tudi marsikterega izmed nas, ko smo to nepričakovano novico zvedeli. Žalostna nam majka! — Pri vsem tem pa vendar za trdno upamo, da naposled bode vendar — pred ali pozneje — pravica zmagala in se ravnopravnost vselila v avstrijske dežele; vsaj tudi pravicoljubni Nemci to želijo, ker bi zares bolje bilo, da bi zginil ves prepir iz med avstrijskih narodov, in bi nastopil preljudi mir. — Še nekaj. Povedale ste nam „Novice“, da je presvitli cesar blagovolil odpustiti kranjski deželi

več tisoč gold. davka. Nekdo je pri Vipavski c. kr. davkariji — ko je ravno davek plačeval — vprašal: ali se mu bo kaj davka odpustilo? na to mu odgovori davkovski uradnik: da nič, ker davek je le nekterim občinam odpuščena, Podraški občini pa ni nič odpuščena. Prosimo tedaj sl. „Novice“, da nam to stvar pojasnite, kdo določuje to, kateri občini je davek odpuščena, kateri pa ne. *) Zelo čudno se nam dozdeva to, zakaj bi ravno naši občini ne bilo nič odpuščena. — C. kr. davkarija Vipavska še zmiraj „plačilne naloge“ za odstotni davek piše na nemški, namesti na slovenski strani. Res škoda za dvojni tisek, sramotno pa za vrednika, ki slovenski pisati ne zna ali pisati noče!

Iz Vipave 31. okt. — Mnogo prijetnih veselic nam je že naš mladi „Sokol“ vipavski napravil. Vendar tako prijazne in zanimive, kakor je bila ona 29. oktobra v čitalnični dvorani, še dozdej nismo imeli. Ko se je mnogo ljudstva iz naše okolice in oddaljenih krajev zbralo, pričel je izvrstni septet Pressan iz Gorice svirati „Naprej“ in simfonijo iz „Ciganke“, potem je sledil „govor“, v katerem je naš vrli rojak gosp. Ferjančič prav tehtno dokazal korist kmetijskih posojilnic; govoril je tako mično in gladko, da ga je bilo veselje poslušati. — Po dokončanem govoru zapeli so nam naši pevci pod vodstvom gosp. M. mično pesmico. — Na to sledila je deklamacija „Prisega Vili“, katero je skladatelj gosp. R. Silvester tako ginljivo deklamiral, da je vsacega poslušalca srce ganilo. — Po tem sledilo je zopet izyrtno petje. Po vsem tem pa pričela se je šaloigra „Živo-mrtva zakonska“, ktera je smeha izbudila brez konca in kraja. Gospodičine in gospodje so izvršili svoje naloge na živahno pohvalo, ki še posebno gré gosp. Pin-u, ki je mojstersko izpeljal svojo rolo. Hvala tedaj vrlemu Sokolu! živeli narodnjaci!

Iz Gorenskega. (Nove volitve — in nektera šolska vprašanja.) Sopot se po časnikih ongavi, da nam nova dunajska vlada hoče nakopati na glavo nove volitve v deželni zbor ali pa druge, tako imenovane „neposrednje“ kar naravnost v državni zbor dunajski. Vsako novo ministerstvo — čast in hvala Hohenwartu, ki ni tega pri nas storil — ne vé družega kot nove volitve razpisovati, kakor da bi ustava avstrijska ne bila družega nego mašina volitvena! Kdor ljudstvu na dobro vlada, temu ni treba vsak mesec novih volitev! Na Kranjskem vsa ministerska sila nič ne pomaga, — nove volitve pa vendar zmirom stari poslanci, do katerih narod trdno zaupanje ima in kateri so zaupanja tudi vredni, kar vsak lahko vidi iz tega, da se ne dadó v kozji rog vgnati od vsacega ministerstva, ki bi rado v deželnem zboru imelo le nemčurje in brezverce, ki ne zastopajo tega, kar narod hoče in želi, ampak ki zastopajo le sebe in dobiček svoje klike. Nikakor se tedaj mi ne bojimo novih volitev, čeravno so sila nadležne ljudstvu; al da se brez velicih razgovorov in pomenkov srečno izvršijo, želeti je, da se, kakor je „Danica“ že večkrat nagovarjala, v vsaki fari napravijo katolično-politična društva, kakor je v Ljubljani in že tudi drugej sèm ter tjà, ktera potem tudi volitvene zadeve v svojo roko vzamejo. Vsaj osnova taci družtev po pravilih, kakor jih postava ukazuje, ni težavna in tudi ne z velicimi stroški zvezana, da se le v vsaki fari en mož najde, ki to reč v roke vzame in jo s pomočjo iskrenih rodoljubov izpelje. Naj bi tedaj moj glas ne bil glas vpijočega v puščavi! E dinost naj bode tista zvezda, ktera naj nas vodi do

zaželjenega cilja! — Zdaj pa še nekaj o šolskih zadevah. Kteri otroci so zavezani redno v vsakdanjo šolo hoditi, kateri ne? To vprašanje se mora enkrat očitno in pravično rešiti, sicer bo šola današnje dni trpela in mnogo slabejša prihajala, kakor je bila dozdej. Pa zakaj? zato, ker krajni šolski sveti to popolno nasprotno umevajo, toraj tudi tako določujejo. Nekteri taki krajni šolski sveti skor vse otroke oprostujejo šole, drugi pa nikakor ne. Evo Vam zgled poslednjega trjenja: Blizo K. je bilo v seji krajnega šolskega sveta več starišev v kaznovanje z 1 gold. ali 50 krajc. okrajnemu glavarstvu naznanjenih in med temi tudi nek rednik (prav za prav dobrotnik), ki je popolno zapuščenega otroka, vsega strganega, umazanega, zanemarnjenega iz usmiljenja v hišo sprejel, ga osnažil, oblekel pa še tudi po dvakrat v tednu prostovoljno v šolo pošiljal, če tudi si otrok še življenja ni zaslužil in bi ga bil rednik prav zelo domá potreboval. Ta je bil kaznovan s 50 kr., čeravno je reven, se z rokami živi. Take reči človeka zelo zelo dražijo — ljudje že nečejo otrok sprejemati v službo, še manj pa se jih bodo usmilili v zapuščenosti; in sto pa sto otrok se bo potepalo in ciganiilo, ko bi o pametni in umni ter olajšavni izpeljavi šolskih postav zamogli biti pri dobrih pošteni ljudih in tako postali pošteni ljudje, o tako neumnem spolnovanji šolskih postav pa bodo postali lenuhi in potepuhi. — Kaj je bolje za dotične otroke, za srenje in državo? Toraj naj bi sl. deželni šolski svèt to reč razložil in olajšave ter izjeme od strogih šolskih postav pojasnil ter razglasil. To lahko rečem, da ostra sila bo škodovala šoli še več kot vse decemberske postave. Na blagor šolstvu se mi silno potrebno zdi rešiti ta-la vprašanja:

1) So li dolžni gospodarji v šolo vsak dan pošiljati take otroke, ktere imajo v službi?

2) So li dolžni redniki v vsakdanjo šolo pošiljati otroke, ktere imajo iz usmiljenja v hiši?

3) So li dolžni ubogi stariši v vsakdanjo šolo pošiljati otroke, ki brez otroka veliko zgubo imajo, da morajo družega delavca najemati, ali pa bi moglo delo zaostati?

4) So li dolžni ubogi stariši v vsakdanjo šolo pošiljati otroke, ki še sami za-se kruha nimajo?

Taka in enaka vprašanja se morajo današnje dni uradno in očitno rešiti, ker krajni šolski sveti sklepajo po večini glasov, po tej pa dostikrat ostaja kak dober glas sam, in trda postava se še trje speljuje — šola pa trpi!

Iz Kranja. — Čitalnica v Kamniku je ustanovitelja svojega gosp. dr. Prevca izvolila častnega družbenika, ter mu poslala lično diplomu.

Iz Kamnika 6. nov. — o — Dr. Gauster je tedaj, kakor nam „Tagbl.“ in „Laib.“ naznanjata, slovo vzela od naše dežele in šel na Dunaj, kjer je v ondašnji norišnici službo vzela. Mi poznamo dr. Gauster-ja več let in nikakor ne zanikujemo, da je službo c. k. okrajnega zdravnika marljivo opravljal, kakor jo menda opravlja vsaj več del družih zdravnikov, čeravno morebiti ne vsak. Al s tem mislimo, da je njegova hvala pri kraji, kajti da je on kaj posebnega deželi koristnega o kaki novi napravi itd. zapustil, o tem ni nikjer ne sledú ne tirú. Čudno tedaj je to, ako se pretirani reklami delajo za-nj in na dolgo in široko popisuje, kar se je besedovalo v gostilnici pri kozarcih vina in s tem le dokazovalo, da ni vselej resničen pregovor, ki pravi, da „iz vina govori resnica“. Da nemčurski konstitucionalci dr. Gauster-ju slavo pojó, to je res njihova dolžnost, kajti on je za laži-liberalizem tudi pri nas nevtrudljivo delal propagando in vse strune napenjal, da bi zlezal kot deželni poslanec v

*) C. k. okrajna glavarstva in c. k. finančno vodstvo.

deželni zbor kranjski in ondi pomnožil Apfaltrerjevo gardo. Ali ni to od sile predrzno, da taki ljudje, ki sami ne vedo, kako da pridejo iz tujega v našo domovino in jo spet zapustijo, ako se jim v drugi deželi bolji kos kruha ponudi, se hočejo vsiliti v naš deželni zastop, da bi ondi vlekli s tisto kliko, ki narodnosti naši, svetinjam našim nasproti dela? Če se nemčurji jočejo za njim, ne branimo jim tega; mi mu nočemo kratiti imena, da je bil dober uradnik v svojem poslu; al to moramo nasproti „Laib.“ in „Tagbl.“ očitno reči, da se ni držal onega načela, ki so ga že Rimci poznali, rekši: „če živiš v tuji deželi, živi ž njo kakor ona živi“, in zato mu na slovó rečemo: srečno pot!

Iz Ljubljane. (Društvo „Slovenija“) je v sredo imelo občni zbor, kterega se je vdeležilo nad 200 udov. Na dnevnem redu je stala edina točka: „razgovor v sedanjem političnem položaji Avstrije“.

Društva predsednik dr. Bleiweis v govoru svojem, s kterim se je začelo zborovanje, pozdravlja društvenike in svoje veselje razodeva o tako obilnem udeležtvu. To je znamenje — pravi — da z menoj vred čutite, da je nastopil jako resen stan za Avstrijo. Poravnava, po volji Njegovega Veličanstva z zastopniki českega kraljestva tako lepo napeljana in od 13 družih deželnih zborov, med temi tudi od zbora kranjskega, radostno pozdravljana — razdrla se je! Ta dogodba, ki je prišla kot strela z jasnega neba, osupnila je in se žalostjo napolnila vsacega Avstrijana, kteri želi, da po desetletnih državnih homatijah vendar enkrat pridemo do mirú in sprave.

Ako pa se ozremo na to, kaj vse se je počenjalo, da se je razdrla poravnava, pride mi na misel, da so po vse resnične Görresove besede, ki je rekel: „wo immer eine Kirche gebaut wird, baut darneben der böse Feind seine Sakristei“, to je po naše: „kjer koli zidajo cerkev, brž satan nasloní svojo sakristijo“. — Prav tako je bilo, ko je presvitli cesar Hohenwartu dal ukaz, naj zida poslopje mirú in sprave, v kterem bodo vsi narodi dovolj prostora imeli za prosto gibanje vsak po svoje. Al zdajci so kar brž temu poslopju centralistični, v gospodstvo zagrizeni vrugi prislonili svojo zakristijo, iz ktere so šli diktati po vseh okrajnah Avstrije. Glavni diktat je bil pokopati ministerstvo Hohenwartovo, in na to so delali na vse kriplje: deželne zbere, kjer niso večine imeli, proškrbiralí so za „nepostavne“, — oni niso prišli v zbor, — Giskro so poslali v Pešt pomoči iskat, — sklicali so nemški „Parteitag“, — razsajali so po časnikih svojih in blata nametali na Hohenwarta in njegove soministre, da je bilo groza, — Beusta, Andrassy-a in Bismarka so na pomoč klicali, — da! še celó v ustavnih vladah posvečene osebe cesarjeve niso pustili pri miru; isto storiti se je pridržnilo celó ljubljansko konstitucionalno društvo, ki je po Njegovem Veličanstvu potrjeno postavlo deželnega kranjskega zbora o zgubi poslanstva za ilegalno izreklo vpričo ces. komisarja dr. Schöppel-na, ki je to predrznost molče poslušal! In z vsemi temi baterijami nasprotstva obveljalo je Beustu in Andrassy-u pretrgati nit poravnave.

Rekel sem že, da vsacega spravoljubnega Avstrijanca je osupnila ta dogodba in se žalostjo presunila, al lahko tudi rečem, da nikomur ni upanja vzela, da vendar pridemo do poravnave, ker na njej stoji Avstrija, brez nje pade Avstrija. Zdi se mi vse to le kakor pri vožnji na železnici, kjer konduktêr kliče: „10 Minuten Aufenthalt!“ (10 minut postanka!)

Ker pa vse politične stranke v vseh 13 deželah, kjer se je delalo za dosego poravnave, vidijo, da je ona neobhodno potrebna, zato zdaj tudi vse premišljujejo

sedanji politični položaj Avstrije, in po takem tudi naše politično društvo ne more in ne sme rok križema držati. Zato Vas je, častiti gospodje, klical danes društveni odbor v razgovor. Meni predsedniku ne dostaja, da bi stavil predloge, o kterih naj sl. zbor sklepa; to, gospoda, je Vaša reč; le v prevdarek bi Vam dal: ali bi ne bilo prav, da bi zbor pritrdil adresi našega deželnega zbora, — ali bi ne izrekel pričakovanja, da deželni naš zastop solidarno postopa z družimi deželnimi zbori, kteri stojé na istem stališču, — ali ne bi českemu deželnemu zboru čestitali, da je vladí tako odkritosrčno in pogumno pokazal pravo pot do federativne ustave in po njej do mirú in sprave v Avstriji, in ali ne bi grofu Hohenwartu izrekli zahvalo, da je tako možato in pošteno branil to, kar je Avstriji za potrebno spoznal? — Te svoje misli izročujem Vašemu blagovoljnemu prevdarku, ter prosim, naj, kdor govoriti želi, razodene nam svoje mnenje.

Na to dr. Costa poprime besedo in blizo tako-le govori:

Naj mi dovoli sl. skupščina le nekoliko besed, ker sem prepričan, da ni treba dolgega besedovanja. Prepričan sem tudi jaz popolnoma, da se je zdajle nit poravnave pretrgala, a da v kratkem bode se morala zopet začeti, čcravno teže ko zdaj. Obžalovati moramo, da je Beustu obveljalo prestriči poravnavo, kar bode Avstriji več škodovalo nego vojska leta 1866. Beust je velika nesreča Avstriji, kajti on je stvaril dvalizem, zdaj pa je največ storil, da se je pretrgala državopravna poravnava s českim kraljestvom in drugimi deželami, za ktero je res že nastopil zadnji čas. Al narodi, kteri ostanejo in se ne morejo tako odstaviti ko ministri, bodo se ve da tudi to še preživeli. Nas gotovo ista čutila navdajajo kakor našega gosp. predsednika, in bodi-si zdaj vže kakor hoče, jaz poln upanja gledam v bodočnost. Federalistična stranka je velik korak naprej storila. Federalisti smo v Avstriji v veliki večini, ker bi že zdaj imeli več ko dve tretjini glasov v državnem zboru. Federalistična stranka je sicer dozdej že imela iste nazore, al izrečeni še niso bili nikdar tako odločno, kakor zdaj v fundamentalnih členih českega zbora, kterim je pritrdil tudi naš deželni zbor. V resnici slovesen trenutek je bil v českem zboru takrat, ko so se sklenili ti členi, pri kteri priliki je kardinal knez Schwarzenberg, mož iz ene tistih plemenitih rodivin, ki so največ storile za blagor Avstrije, v imenu zborovem onemu odboru, kteri je omenjene člene izdelal, izrekel navdušeno zahvalo, in kteri je pritrdil ves zbor z živahnim trikratnim slava-klicem. Ti členi bodo zastava vseh federalističnih narodov avstrijskih. Ž njimi se bomo branili in gotovo tudi dosegli to, kar edino le more Avstrijo pomiriti in jo močno in srečno narediti. Po vsem tem nasvetujem, naj sl. zbor sprejme sledeče predloge kakor so, ali naj jim še kaj dodá ali po svoji volji predrugači.

1. Društvo „Slovenija“ pritruje adresi kranjskega deželnega zbora in pripoznava, da vsem narodom in deželam pravična svobodna ustava se more le izdelati po načelih českíh fundamentalnih členov;

2. društvo „Slovenija“ čestita narodu českemu, ki je nepremakljivo branil svoje in s tem tudi vseh avstrijskih narodov in deželá pravice;

3. društvo „Slovenija“, akoravno tužnega srca obžaluje pretrgano poravnavo, je vendar prepričano, da se v kratkem nit teh obravnav zopet povzame;

4. to se bo tem pred zgodilo, ako vsi federalisti v Avstriji vzajemno in solidarno postopajo;

5. društvo „Slovenija“ kliče ministru Hohenwartu, pogumnemu zastopniku federalističnega programa, trikratno „slavo“. —

Predsednik je dal vsako posamesno točko na glasovanje. Vsaka je bila soglasno sprejeta, kakor sta bila oba govora večkrat z živahnimi dobro-klici pozdravljena.

Konečno se je predsednik še enkrat zahvalil obilemu udeležtvu družbenikov, ki je navdajala ena misel, eno srce, ter sklenil zbor s klicem: Bog živi Njegovo Veličanstvo presvitlega cesarja, čegar besede: „naredite mi mir med mojimi narodi“ so nam poročstvo, da poravnava bode se vendar vresničila. In s trikrat ponavljanimi slavaklici Njegovemu Veličanstvu se je razšel zbor „Slovenije“.

Brž po zboru sta se v smislu resolucije telegrama poslala grofu Hohenwartu in dr. Riegerju.

— V nedeljo je imelo politično-društvo ljubljansko občni zbor, ki je enoglasno pritrdil resoluciji društva „Slovenije“.

— (Iz seje družbe kmetijske 5. dne t. m.) Sl. ministerstvo kmetijstva dovoljuje, da se onih 19 gold., ki so se za nakup kmetijskega orodja leta 1870. čez dovoljeno podporo potrosili, vzame iz letošnje subvencije. — V drugem dopisu dovoljuje ministerstvo kmetijstva za tisek „Nauka o umni živinoreji“ naprošeno podporo in pri tej priliki izrekuje pohvalo dr. Jan. Bleiweisu, da je tako lepo umevno spisal ta nauk v slovenskem jeziku. Že je od 1500 natisnjenih knjig okoli 500 oddanih. — Ponudba ministerstva kmetijstva, da hoče, ako odbor želi, družbi kmetijski brezplačno poslati nekoliko iztiskov tabelj o avstrijskem kupčijstvu z lesom (Tabellen über den Holzhandel) od barona Hohenbruka, je bila sprejeta s tem, da se prosi za 50 iztiskov, ki se bodo razdelili med podružnice in pa trgovce z lesom, ki to knjigo želijo. — Poročilo prof. Povšeta, da je pri svilorejskem zboru v Vidmu zastopal družbo kmetijsko kranjsko, je bilo zahvalno sprejeto. — Zahvalno pismo gosp. Rih. Dolenca, da mu je družba naklonila državno podporo za študije njegove v Klosterneuburški sadje- in vinorejski šoli, je bilo na znanje vzeto s željo, da bi se deželnemu zastopu posrečilo kmalu ustanoviti vinski in sadjerejsko šolo, kateri bi g. Dolenc izvrsten učenik bil. — Kmetovalcu Andreju Rovanu v Colu se na prošnjo njegovo iz državne podpore pošlje 30 funtov smrekovega semena za pogođenje njegovega zemljišča. — Po predlogu podružnice Bohinske je odbor sklenil prihodnjemu občnemu zboru predlagati, da se g. Francetu Mencinger-u, kmetovalcu v Bohinjski Bistrici, hvalna diploma podá za nevtrudljivo njegovo pospeševanje umnega kmetijstva v vseh razdelkih, po katerem je on lep izgled drugim; isto tako se je po predlogu te marljive podružnice občini Bistriški dovolila državna podpora s 30 gold. za gnojišče, ki se je prav po razpisu družbe kmetijske naredilo poleg farovža v izgled in posnemanje vsem umnim gorenskim kmetijskim gospodarjem. — Od nemške knjižice o „obdelovanji Krasa“ (Bodenkultur im Karste), ki jo je spisal pl. Mayersbach in en iztisek družbi kmetijski poslalo c. k. namestništvo tržaško, je odbor sklenil naročiti 20 iztiskov. — Po poročilu podružnice Metliške se sklene, da se g. M. Tomcu, fajmoštru v Suhorji, za napravo občinske trtnice podeli državna podpora z 120 gold., isto tako tudi g. Homaču, ki ga je volja napraviti tako trtnico (zasadišče žlahnih trt) in jo skozi 10 let rabiti v pospéh vinoreji ondašnje okolice. — Podružnica Rateška na Dolenskem razodeva željo, da bi se tej podružnici privzela še občina sv. Križa, — da se taksa za družbine diplome od 3 gold. znižala na 1 gold., in da bi postava o pokončevanju gosenic in družega škodljivega mrčesa se po vsej deželi ostro spolnovala. Vse te predloge prinese

odbor prihodnjemu zboru v sklep. — Ker po poročilu predsednika Vipavske podružnice je Jezerska ovca ki jo je iz državne podpore dobil Jožef Curk, res nezdravljivo bolna, da se mora zaklati, je odbor to dovolil, — isto se sme storiti tudi z Belanskim bikom, ki ga je Matevž Trkman dobil lani in ki je tako hudoben, da ž njim nikakor ni izhajati; sklenjeno je tedaj bilo, naj se ta bik prodá mesarju, in ker je Trkman bika redil eno leto (namesti dveh), naj se polovica skupljene cene njemu dá, polovica pa gré v podporni zaklad nazaj; vse to naj nadzoruje in izpelje g. predstojnik podružničin. Ob enem je bilo sklenjeno, naj družba kupi nekoliko tistih nosnih rink, s katerimi se vsak, če tudi še tako hud bik, lahko brzdati dá. — Načrt o provizijski družbi za posle, ki ga je že pred več leti izdelal g. Anton Globočnik, bivši c. kr. predstojnik v Ljutomeru na Štajarskem, je bil izročen vsem odbornikom, da ga prevdarijo; potem pride v obravnavo glavnemu odboru. — Dr. Orel poroča o prošnji svilorejskega Metliškega društva, naj bi se tudi na Kranjskem osnovali sejmi svilorejski. Sklenjeno je bilo pred vsem še iz Goriškega in iz Istre pozvedeti, kako so ondi osnovani tej sejmi. — Naposled so bili sprejeti novi udje v družbo kmetijsko in sicer po nasvetu podružnice Metliške: gospodje: fajmošter Tomec, fajmošter Pleničar, c. k. okrajni tajnik Pihler, trgovec Perše, fajmošter Grm, fajmošter Zarnik, grajščak Kunšic, grajščak Kuralt, kaplani Kuželj, Hofer in Vesel, gozdar Barta, lekar Horaček, c. k. sodnijski adjunkt pl. Ulepič, kolektant Pohlin, posestnik Soretič, — po nasvetu podružnice Rateške pa gospodje: fajmoštri Gestrin, Jerič, Celar in Pavlič, kaplan Brgant, župan Brvar, zdravnik Kučera in posestniki Lužar, Cerner, Koželj, Vogel, Klembas, Simončič, Blaznik, Urbajs in Klembas.

— (Družbi kmetijski) je fajmošter Golski gospod Lovro Mencinger poslal sledečo zahvalnico s prošnjo, naj bi „Novice“ jo očitno razglasile. Zahvalnica se glasi tako-le: „Slavni gospodje glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe! Sveta dolžnost me veže Vam preslavni gospodje, izreči srčno zahvalo za prijazno Vaše glasovanje na vloženi prošnji iz središča občine naše z Golega. Odločili ste nam čvrstega muriškega junca, očeta prihodnjega boljšega govejega zaroda, ki je prišel v zveste in hvaležne roke, določili nam tudi lepo število žlahnih dreves za soseskino vrt v dar. Radosten rečem, da ta milost razveseljuje vso okolico na široko, ker je dobila po Vašem prijaznem glasovanji, česar je najbolj potrebovala; še posebno živo pa je veselje moje. Iz vroče-hvaležnega srca toraj zakličem: Bog ohrani Vas, slavni gospodje, mnogo mnogo let v častitljivem, pa trudapolnem delovanji v večje lastne zasluge in za blagor domovine naše!

Vašega slavnega gospodstva

hvaležni častitelj

Lovro Mencinger-Golski.

— (Deželni odbor) je v poslednji svoji seji sklenil razpis mnogih deželnih služeb v pisarnicah odborovih in deželne bolnišnice, kakor to kaže današnji „Oglasnik“.

— (Služba c. kr. okrajnega zdravnika) za okraj ljubljanski, kamniški in litijski je po odhodu dr. Gusterja na Dunaj razpisana. Natečaj traja do 30. nov. Zdaj jo začasno opravlja dr. Kapler, c. k. koncipist pri vladnem zdravstvenem oddelku v Ljubljani.

— Prof. Žepič je prišel tedaj iz Varaždina za profesorja v novomeško gimnazijo in tako smo dobili spet izvrstno učiteljsko moč v domovino nazaj.

— (Prva „beseda“ zimске sezone v čitalnici) bode v nedeljo 26. dne t. m.

— (*Dramatično društvo*) si sme vražepolno žaloigro „Mlinar in njegova hči“ med svoje najboljše vvrstiti, gospodičini Jamnikovi in gospodoma Šusteršiču in Jeločniku gré prvenstvo tega večera; vendar se nam dozdeva, da je gospodičina Jamnikova zadnji prizor, ko umira, lani naravnješe izvršila. Gledišče je posebno v „olimpu“ bilo tako polno, da se je vse trlo.

— (*Šesta predstava dramatičnega društva*) v deželnem gledališči bo jutri četrtek 9. t. m. Predstavljala se bode prvič od g. Fr. Zakrajseka iz francoskega poslovenjena veseloigra „Lažnjivi strijc“ v 3 dejanjih, pred igro pa bode predstavljal g. Šusteršič prizor s petjem „štirje temperamenta“. Sedeži se dobivajo kakor po navadi. Kasa se bode odprla ob pol 7. uri zvečer, začetek ob 7. uri.

— (*Poberki iz časnikov.*) „Tagblatt“, oznanovaje, da kranjska kupčijska zbornica razpošilja iz Dunaja prejete programe za razstavo tehniško, ko bode prihodnje leto v Moskvi na Rusovskem, pritikuje ironično, da zdaj bode na „visoko stopinjo povzdignjena obrtnija Slovenije priliko imela se skazati pred svetom“. Tej psovki odgovorimo le to: Če obrtnija naroda slovenskega ni na tako visoki stopinji kakor vaša nemška, kdo neki je kriv tega? kdo drug neki kot stoletni nemški stroj naših šol! — Kaj družega kot to, da nimamo nobene obrtnijske šole in da še v realki naši se je dosihmal vse učilo v „izveličavnem“ nemškem jeziku! In če učenec, ki nemški ne zna, je prišel v nedeljsko obrtnijsko šolo k prof. Pergerju, ga je zapodil, ker nemški ne zna! Če tedaj, kakor nemčurji nam očitajo, narod „Slovenije“ ni podučen v obrtnijstvu, je le nemškutarija tega kriva; **vsaj ste dosihmal zmirom imeli šolstvo v svojih rokah!** Vsaj se je Vam pogača pekla v šolah, nam pa ste drobtine metali. Naš narod ima bistro glavo kakor malokter drug; dajte mu pomočke učenja v njegovem jeziku v šolah, pa boste videli, da Vas vse vžene v kozji rog. Al tega ravno se Vi bojite; zato mu ne privoščite národnih šol, ki jih ima vsak narod; zato ste že otroku v ljudski šoli glavo mešali s tujim jezikom, da je spaka postal, ki ni znal ne maternega ne nemškega jezika! Ker tega, da je Slovenec zabite glave, se še nihče trditi ni drznil, kako se vjema zdaj s „Tagbl.“ psovko to, da so nemčurji v deželnem zboru kranjskem in v državnem zboru dunajskem čenčali to, da „v vsaki kranjski koči se govori nemški“ — in vendar so „ti nemci“ tako zabiti v obrtniji?! Ali Vam je strast že tako možgane omamila, da ne čutite, da psovke, ktere mečeta na narod naš, padajo po centu teške samo na Vas nazaj?

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja 7. nov. — Najnovejša, komaj 12 ur stara, silno važna novica je ta, da je **Beust šel rakom žvižgat!** To novico ste ravnokar prinesle nova in stara „Presse“, in ker ste jo oni dve prinesle, misliti je, da je tudi gotova. Po takem bili bi rešeni tistega tujca, ki je bil največa nesreča Avstriji, — čegar glasoviti izrek je bil: „Slovane na zid pritisniti“, — ki nam je skoval nesrečni dvalizem, po katerem se je naši avstrijski strani navalilo 70 odstotkov, ogerski pa le 30 odstotkov plačila skupnih državnih stroškov, in po katerem so Magjari prišli do tega, da tlačijo Hrvate in Erdeljce, Srbe in Rumune pod znamenjem ogerske krone, pa se po Andrassy-u vtikujejo celó v avstrijske zadeve tako, da se je razdrila po Hohenwartu tako veselo začeta poravnava. Šel je tedaj ta grobokop Avstrije s pretvezo, da je „bolehen“, ali prav za prav, ker je moral

iti, ker se mu je neki od visoke strani želja razodela, da naj gré, — kaj ga je pokopalo, se danes še ne vé. Na mesto njegovo za državnega kancelara pride neki — tako piše „Presse“ — Andrassy in na Andrassy-ovo mesto za predsednika ogerskega ministerstva Lonyay. Al tudi če pride Andrassy, ne bo star postal kot državni kancelar avstrijski, kajti človek, ki se je drznil cesarju unidan priporočati, da v Avstriji more le absolutizem vladati, si je pisal že sam sebi najostrejšo rabsodbo. Al če tudi pride, bodo kakor Beusta pretrpeli tudi njega avstrijski narodi; škoda le, če tudi za mesece, bilo bi za tako novo skušnjo. Velika večina avstrijskih narodov je menda že dosti glasno govorila, da mož, ki je vreden zdaj na čelo vlade postavljen biti, da pomiri in vredi Avstrije, je grof Hohenwart. Čem preje se povrne on, tem bolje je za Avstrijo.

Vrnimo se zdaj k drugim novicam nazaj. Po odstopu Hohenwartovem je cesar pohlical barona Kellersperga (bivšega voditelja c. k. namestnije v Pragi in ces. namestnika v Trstu), naj sestavi novo ministerstvo, kteremu bi on predsednik bil. Do zdaj še ni za gotovo znano, ktere možé bode nasvetoval za ministre Njegovemu Veličanstvu, ker pravijo, da še le izdeluje načrt, kako da misli vladati Avstrijo. To pa se že vé, da tista imena, o kterih so dozdej časniki pisali, da utegnejo ministri biti, niso nikomur všeč, kakor tudisam Kellersperg (rojen Štajerec) nikomur ne; ustavovercem je prehud birokrat, federalistom prehud ustavoverec. Delajo se sicer ustavoverci, kakor da bi bili ž njim zadovoljni; al „Politik“ je menda zadovoljnost decembristov dobro izrazila s pregovorom, da „v sili hudič tudi muhe zoblje“. Čakajo tedaj, kaj bode. V programu Kellerspergovem so neki njegovi prijatelji že to brali, da namerava razpustiti deželni zbor česki, moravski, gornje-avstrijski in kranjski, po mnenji družih tudi zbor gališki in bukovinski. Tedaj tudi kranjski deželni zbor je med tistimi, ki se more ponašati, da je strah ustavover-skim ministrom. Slava mu za to! Z odločno in stano-vitno svojo opozicijo jo je kranjski zbor prinesel do velike časti. Če pride do razpusta in novih volitev, bodo naši vrli volilci že vedeli, kako bodo spet volili.

Česko. Iz Prage. Danes bode — in menda v zadnji seji — deželni zbor tukajšni, sklenil odgovor na cesarjevo pismo (reskript) od 30. oktobra, podpisano od ministra Holzgethan-a. Ker je ta po Beustu in Andrassy-u nasvetovani reskript popolnoma v nasprotji z onim od 12. septembra, ki je deželnemu zboru došel pod ministerstvom Hohenwartom, ni po spomenici Clam-Martiničevi in Riegerjevi nikakoršnega upanja, da bi deželni zbor česki danes volil poslance v državni zbor Dunajski, kajti ta — drugi — reskript stoji na stališču decemberske ustave, ktere zbor česki ni nikdar sprejel, in ne priznava državnega prava českega kraljestva in enacega prava družih dežel avstrijskih. Brez tega priznanja, ki ga je izrekoma priznal reskript Njegovega Veličanstva 12. septembra t. l., pa se deželni zbor česki ne bode spustil v nobeno razpravo. Ali bode česki zbor danes odgovoril po poti resolucije ali po poti adrese, se še ne vé.

— Ko je dr. Rieger pogumni borilec za deželno pravo, prvič po raztrgani poravnavi iz Dunaja prišel v Prago, je bil od velike množice vseh stanov sijajno sprejet; dijaki so vozu celó konje izpregli in ga sami peljali. Dr. Rieger je pri tej priliki govoril, kako je bilo na Dunaji, in rekel, „da nismo premagani, temuč za zdaj le na stran potisnjeni“, in da presvitli cesar nikakor ni kriv nesrečnega izida, ampak krivi so le merodajni ustavni svetovalci.